

JOUKKOLIIKENTEEN TOIMINTAEDELLYTYSTEN PARANTAMINEN

Tielaitoksen ensimmäinen joukkoliikenteen erityistarpeita koskeva toimintalinja Joukkoliikenteen toimintaedellytysten parantaminen – Toimintalinja 2000 (TIEL 1000028) hyväksyttiin Tiehallinnon johtoryhmässä huhtikuussa 2000. Sen tavoitteena on ohjata Tielaitoksen toimintaa niin, että Tielaitos voi omalta osaltaan olla luomassa edellytyksiä joukkoliikenteen kysynnän ylläpitämiselle ja lisäämiselle. Toimintalinja on tehty lähivuosille. Se tullaan uusimaan muutaman vuoden kuluttua, kun kokemuksia joukkoliikenteen toimintaedellytysten parantamisesta, sen kustannuksista ja vaikuttavuudesta on saatu.

Seuraavassa on käyty läpi mitä asioita toimintalinjausten käytännön toteuttamisen osalta on Tielaitoksessa vuoden 2000 loppuun mennessä tehty ja mitä joukkoliikennettä koskevia julkaisuja on syntynyt.

Joukkoliikenteen tarpeiden huomioon ottaminen

”Joukkoliikenteen tarpeet otetaan huomioon kaikessa Tielaitoksen toiminnassa, niin suunnittelussa, teettämisessä kuin palveluiden kehittämisessäkin.”

Joukkoliikenne on entistä painokkaammin esillä Tielaitoksen uusissa pitkän tähtäimen linjauksissa *Tienpidon linjaukset 2015* (TIEL 1000025, TIEL 1000026 ja TIEL 1000027).

Joukkoliikenteen huomioon ottaminen on selkeytynyt myös toiminta- ja taloussuunnittelussa. Laadittaessa uusia toimintalinjoja tienpidon eri sektoreille on joukkoliikenteen toimijoihin oltu yhteydessä aikaisempaa varhaisemmassa vaiheessa ja näin on voitu paremmin ottaa huomioon myös joukkoliikenteen tarpeet.

Joukkoliikenneasioiden käsittelystä tiensuunnittelun eri vaiheissa on käynnistynyt selvitys. Joukkoliikenteen tarveselvityksissään tiepiirit pohivat, miten parhaiten parantavat joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä omalla alueellaan.

Toimintatapojen, ohjeiden ja laatuvaatimusten kehittäminen

”Tielaitos kehittää uusia toimintatapoja, ratkaisuja, ohjeita ja laatuvaatimuksia omalle toiminnalleen joukkoliikenteen toimintaedellytysten parantamiseksi.”

Joukkoliikenneasioiden käsittelystä tiehankkeiden suunnittelun eri vaiheissa on käynnistynyt projekti lokakuussa 2000. Projektissa suunnitellaan ja testataan toimintatapoja sekä laaditaan suunnittelijoille opas joukkoliikenneasioiden huomioon ottamisen ja käsittelyn avuksi. Opas valmistuu alkuvuodesta 2002.

Vuoden 2001 alussa käynnistyy linja-autopysäkkejä ja pysäkkiympäristöjä koskevan, sekä Tielaitoksen että kuntien käyttöön soveltuvan, uuden suunnitteluohjeen laatiminen. Työn pohjaksi on tehty muistio *Joukkoliikenne – Linja-autopysäkkien suunnitteluohjeiden kehittämistarpeet*. Muistiossa on käyty läpi tien- ja kadunsuunnittelijoiden yleisesti käyttämiä pysäkkien suunnitteluohjeita ja arvioitu niiden täydentämis- ja uusimistarvetta. Muistion johtopäätöksissä todetaan, että pysäkkien nykyiset suunnitteluohjeet ovat hajallaan ja osin vanhoja. Mm. joukkoliikenteen muuttunut toimintaympäristö on tuonut uusia tarpeita pysäkkien suunnitteluun.

Tienpitotoimien vaikutusten tunnistaminen joukkoliikenteen näkökulmasta sekä joukkoliikennejärjestelyjen merkityksen huomioon ottaminen päätöksenteossa on tärkeä ja ajankohtainen aihe. Muistiossa *Joukkoliikenne – Katsaus vaikutustarkasteluihin* on tarkasteltu yleisesti hankearviointia ja pohdittu, mitä tekijöitä joukkoliikenteen järjestelyistä arviointiin on totuttu sisällyttämään sekä mitkä ovat arvioinnin ongelmat joukkoliikenteen toimintaedellytysten parantamisen kannalta. Joukkoliikennettä edistävien tienpitotoimien arvioinnin kehittämistä ollaan käynnistämässä selvitys.

Joukkoliikenteen vastuuhenkilöt

”Joukkoliikenteen vastuuhenkilöt nimetään tiepiireihin ja keskushallintoon.”

Joukkoliikenteen vastuuhenkilöt aloittivat toimintansa keväällä 2000.

PIIRI	NIMI	PUHELIN	MATKAPUHELIN
Uusimaa	Ulla Priha	0204 22 2057	040 708 4299
Turku	Pekka Liimatainen	0204 22 4503	0400 524 191
Kaakkois-Suomi	Keijo Viljakainen	0204 22 6345	040 590 4217
Häme	Tero Haarajärvi	0204 22 3941	040 539 0411
Savo-Karjala	Terhi Nissinen	0204 22 5154	040 549 5640
Keski-Suomi	Hannu Keralampi	0204 22 5749	040 746 9821
Vaasa	Unto Mäkinen	0204 22 7596	0400 633 497
Oulu	Risto Leppänen	0204 22 6820	040 549 2735
Lappi	Ari Kilponen	0204 22 3440	040 518 3461

Vastuuhenkilöt edistävät joukkoliikennetietoutta ja joukkoliikenteen huomioon ottamista oman piirinsä toiminnassa sekä pitävät yhteyttä joukkoliikenteen toimijoihin omalla alueellaan. He kokoontuvat myös säännöllisesti kuulemaan joukkoliikennealan kuulumisia ja vaihtamaan kokemuksia keskenään.

Osaamisen ja yhteistyön lisääminen

”Tielaitos lisää tietoa ja osaamista joukkoliikennettä koskeissa asioissa sekä aloitteellista yhteistyötä niin valtakunnallisella kuin alueellisellakin tasolla.”

Uutta tietoa hankitaan joukkoliikenneselvitysten ja joukkoliikenteeseen liittyvien pilotti-projektien kautta sekä lisäämällä yhteistyötä joukkoliikennesektorilla toimivien tahojen kanssa. Aikaisempaa tiiviimpi yhteistyö on jo alkanut Linja-autoliiton, Paikallisliikenne-liiton, Kuntaliiton, liikenne- ja viestintäministeriön, lääninhallitusten ja liikenneliiton kanssa sekä valtakunnallisella että alueellisella tasolla.

Liikennejärjestelmäsunnitelmat

”Liikennejärjestelmäsunnittelussa pyritään entistä selkeämmin nostamaan esille ja tuotteistamaan joukkoliikenteen toimintaedellytysten parantaminen.”

Joukkoliikennetietouden lisääntyessä tiepiireissä ja yhteistyön vakiintuessa tulee joukkoliikenteen huomioon ottaminen myös liikennejärjestelmäsunnittelussa vahvistumaan. Kun liikennejärjestelmäsunnittelua kehitetään, tullaan joukkoliikenteeseen kiinnittämään erityistä huomiota.

Joukkoliikenteen tarveselvitykset

”Tielaitos tekee piireittäin tarveselvityksen joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä parantavista käytännön toimenpiteistä. Keskushallinto laati ohjeen tarveselvityksen tekemistä varten.”

Tiepiirien joukkoliikenneselvitysten tavoitteena on selvittää, miten tiepiiri voi omalla toiminnallaan parantaa joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä sekä luoda toimivat yhteistyöverkot. Selvitysten tekemisen avuksi on laadittu opas *Joukkoliikenne - Opas tiepiirin joukkoliikenneselvityksen laatimiseksi* (TIEL 4000245). Oppaassa on kuvattu selvityksen teon periaatteita. Se ei ole tarkoitettu tarkasti noudatettavaksi ohjeeksi, vaan idea- ja keinovalikoimaksi.

Oppaan kanssa samanaikaisesti valmistui *Hämeen tiepiirin joukkoliikenneselvitys* (Tampere 2000). Muissa tiepiireissä joukkoliikenneselvityksen laatiminen on käynnistynyt tai käynnistymässä. Tavoitteena on saada selvitykset valmiiksi vuoden 2001 loppuun mennessä.

Joukkoliikenteen laatukäytävät

”Kaupunkiseutujen tärkeimmistä linja-autoreiteista kehitetään laatukäytäviä, joissa joukkoliikenteen helppokäyttöisyyteen, sujuvuuteen ja laadun parantamiseen panostetaan.”

Joukkoliikenteen palvelutaso kaupunkiseudun aluerakenteen pääsuuntia palvelevilla laatukäytävillä on korkea niin liikenteen tarjonnan kuin matkustusympäristönkin osalta. Suomessa joukkoliikenteen laatukäytävistä on puhuttu vasta vähän aikaa, vaikka laatukäytävä-ajattelua on sovellettu monessa yhteydessä. Myös liikenne- ja viestintäministeriö on esittänyt laatukäytävien kehittämistä - julkaisussaan *Ehdotus liikenneministeriön joukkoliikennestrategiaksi* (LM 18/2000).

Julkaisussa *Joukkoliikenne – Laatukäytävien kehittäminen* (TIEL 3200641) on tarkasteltu mitä joukkoliikenteen laatukäytävät ovat, miksi niitä toteutetaan, mitä niiden toteuttamiseen sisältyy, miten niitä pitäisi suunnitella ja toteuttaa sekä ketkä ovat niiden suunnitteluun ja toteuttamiseen liittyvät osapuolet.

Talvikunnossapito

”Talvihoidon täsmäkohteet määritellään tiepiireittäin. Niissä lumenauraus ja liukkaudentorjunta tehdään ennen ensimmäisten koulutaksien ja linja-autovuorojen kulkua.”

Talvihoidon täsmäkohteiden määrittelyssä on ongelmana ollut se, että aina ei ole ollut saatavilla tietoa siitä, millä tieosalla ja mihin aikaa koululaiskuljetukset liikkuvat. Lisäämällä yhteistyötä Linja-autoliiton ja linja-autoyrittysten kanssa on ongelmaa pyritty poistamaan.

Joillakin alueilla on puolestaan ollut ongelmana, että täsmäkohteita toivotaan lähes koko alemmalle tieverkolle. Tätä ongelmaa on pyritty käsittelemään valitsemalla yhdessä linja-autoyrittäjien kanssa ongelmakohdista liikenteen hoidon kannalta kaikkein vaikeimmat kohteet.

Savo-Karjalan tiepiirin kokemuksia täsmäohjauksesta on käsitelty julkaisussa *Teiden asiakaslähtöinen talviajan täsmähoito* (TIEL 3200577). Tekeillä olevat uudet talvihoidon toimintalinjat ottavat myös huomioon joukkoliikenteen tarpeet aikaisempaa selkeämmin.

Pysäkkikatosten ja niiden kunnossapidon tason nosto sekä pysäkkien liityntäliikenteen kehittäminen

”Yhteistyössä kuntien kanssa etsitään ratkaisuja pysäkkikatosten ja niiden kunnossapidon tason nostamiseksi yleisten teiden varsilla.”

Turun tiepiirissä on etsitty mallia uudelleenlaisille paremman palvelutason pikavuoropysäkeille. Tavoitteena on ollut kehittää tarpeitten mukaan muunneltavissa oleva pysäkki, joka voidaan ottaa käyttöön muuallakin Suomessa. Tarkoituksena on rakentaa kolme pilottipysäkkiä kesällä 2001. Työstä on julkaisu *Joukkoliikenne – Pikavuoropysäkkien kehittäminen* (TIEL 3200628).

Talvihoitoystävällinen pysäkkikatos (julkaisematon väliraportti) –projektissa on selvitetty, kuinka katokset toteutettaisiin niin, että niiden talvihoito voidaan tehdä yleisen tien talvihoidon yhteydessä normaalilla kunnossapitokalustolla. Talvihoitoystävällisen pysäkkikatoksen pilottikatokset on pystytetty syksyllä 2000 Nurmijärvelle.

Vastuuta pysäkkikatoksista ja niiden kunnossapidosta käsitellään myös valmisteilla olevassa kuntien ja valtion välisessä kustannusjakoselvityksessä.

Pysäkkitiedon inventointi ja matkustajainformaatio

”Tielaitos osallistuu liikenne- ja viestintäministeriön johdolla tehtävään pysäkkitiedon inventointiin sekä joukkoliikenteen käyttöä lisäävään tiedotustoimintaan.”

Pysäkkitietojärjestelmät ovat kehittämisvaiheessa. Kehitystyötä tehdään Digistop –projektissa, josta vastaa liikenne- ja viestintäministeriö. Tielaitos osallistuu projektiin.

Tietoa tiensuunnitteluun nro 52

Joukkoliikenteen toimintaedellytysten parantaminen

Kohderyhmä	Joukkoliikenneasioiden kanssa toimivat
Jakelu	Tiepiirit, keskushallinnon yksiköt, kirjasto, Tpk, tuotantoalueet, Tk, tiekonsultit, oppilaitokset, Suomen Kuntaliitto, Linja-autoliitto, Paikallisliikenneliitto, Liikenneliitto, LVM
Lisäjakelu	Kopioimalla, http://www.tielaitos.fi/tlohje
Lisätietoja	<i>Outi Ryyppö</i> , Tielaitos/ tie- ja liikennetekniikka puh. 0204 22 2336, E-mail: outi.ryyppo@tiehallinto.fi , faksi 0204 22 2312